

• Obsah

ÚVODEM	1
O VÝVOJI PŘÍJMENÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH	3
1. Původ osobních jmen	3
2. Vznik druhého osobního jména, předchůdce příjmení	4
3. Vývoj příjmení z hlediska sociálního a časového	6
4. Evidence obyvatelstva, vznik matrik	7
5. Genealogický výzkum příjmení.	8
O PŮVODU NAŠICH PŘÍJMENÍ	11
1. Příjmení vzniklá z osobních jmen	12
1.1 Příjmení ze jmen slovanských	13
1.2 Příjmení ze jmen hebrejských a aramejských	15
1.3 Příjmení ze jmen řeckých	18
1.4 Příjmení ze jmen latinských	19
1.5 Příjmení ze jmen germánských	21
2. Příjmení ze jmen místních, národních a z názvů obyvatelských	23
2.1 Příjmení z názvů českých osad	23
2.2 Příjmení z německých názvů českých osad	24
2.3 Příjmení z názvů německých osad.	24
2.4 Příjmení ze jmen národů, zemí a krajů.	24
3. Příjmení motivovaná polohou, druhem či charakterem bydliště a jeho lokalizací v terénu, dále i novostí obyvatele v místě.	25
4. Příjmení vzniklá podle vlastností tělesných a duševních, věku a příbuzenských vztahů	26
4.1 Příjmení podle fyzických vlastností, vzhledu a nápadných částí těla	26
4.2 Příjmení podle duševních vlastností, sklonů ap.	26
4.3 Příjmení z označení věku, vzrůstu a příbuzenských vztahů	27
5. Příjmení podle sociálního rozvrstvení, společenských poměrů, feudálních, církevních a vojenských hodností, právních a majetkových vztahů	27
6. Příjmení z názvů řemesel, různých zaměstnání a činnosti člověka (skutečné či jen zamýšlené)	28
7. Příjmení z názvů živočichů a rostlin	28
7.1 Příjmení ze jmen savců, ptáků a dalších živočichů	29
7.2 Příjmení z názvů rostlin a jejich částí, plodů apod.	29
8. Příjmení z názvů věcí, abstrakt, přírodních jevů ap.	29
8.1 Příjmení z názvů surovin, řemeslných výrobků, nástrojů, mincí, oděvů ap.	30

8.2	Příjmení z názvů jídel a potravinářských výrobků, pokrmů ap.	30
8.3	Příjmení z abstrakt, označení přírodních a atmosférických jevů, svátků, nadpřirozených bytostí, náboženské příslušnosti apod.	31
9.	Příjmení vzniklá ze slovesných pojmenování, označení různých dějů	31
9.1	Příjmení z tvarů přičestí minulého	31
9.2	Příjmení z tvarů přítomného času a rozkazovacího způsobu, a to i ve větném spojení	32
9.3	Příjmení z podstatných nebo přídavných jmen odvozených ze slovesných základů	32
9.4	Příjmení složená, která vznikla z různých předložkových, adjektivních, číselných, příslovečných a větných spojení	32
10.	Příjmení ze slov nesklonných, příslovci, citoslovci aj.	32
	SKLOŇOVÁNÍ A PŘECHYLOVÁNÍ PŘÍJMENÍ.	34
1.	MLUVNICKÁ CHARAKTERISTIKA PŘÍJMENÍ.	34
2.	PŘECHYLOVÁNÍ PŘÍJMENÍ JAKO PROBLÉM JAZYKOVÝ A SPOLEČENSKÝ	36
3.	PŘEHLED SKLOŇOVÁNÍ A PŘECHYLOVÁNÍ PŘÍJMENÍ.	44
3.1	PŘÍJMENÍ JE TVAROSLOVNĚ PODSTATNÉ JMÉNO	45
3.1.1	Příjmení je v 1. pádě zakončeno ve výslovnosti na souhlásku.	45
3.1.1.1	Příjmení je zakončeno na písmeno označující souhlásku tvrdou nebo obojetnou, typy Hájek, Prost, Foster.	46
3.1.1.2	Příjmení je zakončeno na písmeno označující souhlásku měkkou, řidčeji obojetnou, typy Brož, Adamec, Orgis	52
3.1.2	Příjmení je zakončeno v 1. p. ve výslovnosti na samohlásku.	56
3.1.2.1	Příjmení je zakončeno ve výslovnosti na samohlásku [a], [á], typy Svoboda, Lorca, Isá	57
3.1.2.2	Příjmení je zakončeno ve výslovnosti na samohlásku [o], [ó], typy Stýblo, Turzo, Apró	60
3.1.2.3	Příjmení je zakončeno ve výslovnosti na samohlásku [e], [é], typy Chochole, Falke, Broglé	63
3.1.2.4	Příjmení je zakončeno ve výslovnosti na samohlásku [i], [í], typy Filipi, Bondy, Brixí	67
3.1.2.5	Příjmení je zakončeno ve výslovnosti na samohlásku [u], [ú], typy Hrejsemnou, Baru, Aigiriu	70

3.2	PŘÍJMENÍ JE TVAROSLOVNĚ PŘÍDAVNÉ JMÉNO . . .	74
3.2.1	Příjmení je tvaroslovně přídavné jméno tvrdé, vz. „mladý“	74
3.2.1.1	Příjmení je původem české nebo jinოსlovné jméno tvrdé nebo má jeho podobu	74
3.2.1.2	Příjmení je nejasného původu zakončené na -ý	77
3.2.1.3	Příjmení je zakončeno na -ých, -ich, -ech	77
3.2.2	Příjmení je tvaroslovně přídavné jméno měkké, vz. „jarní“	78
3.2.3	Příjmení má tvar přídavného jména přivlastňovacího	78
3.2.3.1	Příjmení zakončená na -ů, -u	78
3.2.3.2	Příjmení zakončená na -ův, -ůj	79
3.2.3.3	Slovenská příjmení zakončená na -je, -ove	79
3.2.3.4	Slovenská příjmení zakončená na -ovie	79
4.	Shrnutí	80
SKLOŇOVÁNÍ A PŘECHYLOVÁNÍ VÍCESLOVNÝCH PŘÍJMENÍ . .		83
1.	Předložka (člen ap.) a příjmení, typ van Zoen	83
2.	Příjmení rozvinuté předložkovým pádem, typ Gómez de Avellaneda	86
3.	Zdvojená příjmení pojmenovávající jednu osobu, typ Schwarz-Bart	88
4.	Spojení dvou příjmení pojmenovává dvě osoby, typ Kant-Laplace	91
5.	Dvě příjmení občanky ČR ve vztahu k její národnosti	91
6.	Cizí víceslovná příjmení složená ze dvou samostatných příjmení, typ Fagundes Telles	94
6.1	Španělská příjmení při sňatku s občany ČR	96
6.2	Portugalská příjmení při sňatku s občany ČR	97
7.	Shrnutí	99
ZAČLEŇOVÁNÍ CIZÍCH ŽENSKÝCH PŘÍJMENÍ DO ČEŠTINY . .		101
1.	Slovanská příjmení	102
1.1	Ženské příjmení je ve výchozím slovanském jazyce zakončeno na -ova, -eva, -ina	102
1.2	Ženské příjmení je ve výchozím slovanském jazyce zakončeno na -a, -ja	103
1.3	Ženská příjmení rozlišují ve výchozím jazyce svobodné dívky a vdané ženy	105
1.3.1	Polština	105
1.3.2	Lužická srbština	106
2.	Neslovanská příjmení	108
2.1	Maďarština	108

2.2	Řečtina	109
3.	Jiné evropské jazyky	111
3.1	Litevština	111
3.2	Lotyština	112
3.3	Islandština	113
4.	Shrnutí	114
ZAČLEŇOVÁNÍ ORIENTÁLNÍCH OSOBNÍCH JMEN DO ČEŠTINY		115
1.	Základní informace o orientálních jménech	115
2.	Jazyky, ve kterých stojí na prvním místě (rodné) jméno, za ním následuje příjmení	118
2.1	Arabská osobní jména	118
2.2	Indická osobní jména	125
2.3	Pákistánská, nepálská a jiná orientální jména	126
2.4	Souhrnné doporučení pro užívání orientálních jmen s pořadím jméno + příjmení.	127
3.	Jazyky, ve kterých stojí na prvním místě příjmení, za ním následuje jméno	128
3.1	Vietnamská osobní jména	129
3.2	Čínská osobní jména	138
3.3	Korejská osobní jména	141
3.4	Japonská osobní jména	142
3.5	Souhrnné doporučení pro orientální jména s pořadím příjmení + jméno	145
4.	Jiné typy jazyků	147
4.1	Mongolština	147
4.2	Africké jazyky	149
K PRAVOPISNÉ PODOBĚ NAŠICH PŘÍJMENÍ		150
1.	Pravopis příjmení jako výsledek jazykového a společenského vývoje	150
2.	Možnost změny pravopisné podoby příjmení	152
3.	Příjmení českého (slovanského) původu užívaná v češtině	153
3.1	V příjmeních jsou dochována různá stadia hláskového vývoje češtiny	153
3.2	Příjmení má nářeční podobu	154
3.3	Příjmení zachycuje podobu před pravopisnou opravou g - j, í - j	155
3.4	Příjmení zachycuje podobu před hláskovou změnou g - h	155
3.5	Příjmení jsou psána bez háček a čárek	155
3.6	Příjmení začíná na Ci-/Cí, Si-, Zy-/Zý-	156

3.7	V příjmení se vyskytují variantní podoby přípon	156
4.	Příjmení českého původu psaná cizím pravopisem	156
4.1	Zpětné počestění příjmení psaných německým či jiným pravopisem	157
4.2	Zpětné počestění příjmení psaných rumunským pravopisem	158
4.3	Zpětné počestění příjmení psaných cyrilicí (azbukou)	158
4.4	Zpětné počestění příjmení, v nichž se objevuje několik různých cizích pravopisných jevů (vliv polštiny, němčiny, ev. maďarštiny) (viz též 5.1):	158
5.	Počestování příjmení cizího původu	158
5.1	Počestování příjmení německého původu	160
5.2	Počestování příjmení polského původu	166
5.3	Počestování příjmení maďarského původu	169
6.	Shrnutí	170

PRAVIDLA PŘEPISU OSOBNÍCH JMEN

Z NĚKTERÝCH CIZÍCH JAZYKŮ 172

1.	Traskripce a transliterace	172
2.	Traskripce jmen a příjmení z některých jazyků užívajících cyrilici	174
2.1	RUŠTINA	174
2.2	UKRAJINŠTINA	175
2.3	BULHARŠTINA	176
2.4	SRBŠTINA	176
3.	Traskripce z některých jazyků užívajících latinku	177
3.1	SLOVENŠTINA	177
3.2	NĚMČINA	178
3.3	RUMUNŠTINA	178
3.4	ALBÁNŠTINA	179

O ZMĚNÁCH PŘÍJMENÍ 182

1.	Příjmení českého původu	183
1.1	Příjmení z podstatných jmen obecných, a to i dějových	184
1.2	Příjmení z přídavných jmen	185
1.3	Příjmení ze sloves (popř. podstatných jmen dějových)	185
1.4	Příjmení složená, která vznikla z různých předložkových, adjektivních, příslovečných a větných spojení	186
1.5	Příjmení charakteru onomatopoického (zvukomalebného)	186
2.	Příjmení cizího, zvláště německého původu	187
3.	Další důvody pro změnu příjmení, zvláště českého na cizí	189
4.	Jazykové hodnocení nově volených příjmení	190

O ŠLECHTICKÝCH PŘÍJMENÍCH	193
1. K historii šlechtického pojmenování v českých zemích	193
2. Šlechtická příjmení v cizině	194
3. Občané ČR a označování šlechtictví	194
4. Ověřování šlechtického původu příjmení	196
O PŘÍJMENÍCH Z HLEDISKA FREKVENČNÍHO	198
1. Složení obyvatelstva a frekvence příjmení	198
2. Výzkum frekvence příjmení	199
3. Vývojový a synchronní aspekt frekvence příjmení	200
4. Změna společenské situace a její odraz ve frekvenci příjmení	202
5. Nejčastěji se vyskytující příjmení v některých českých městech v Čechách v 80. letech	206
6. Nejčastější příjmení v České republice v l. 1999 a 1989/90.	210
7. Kterými písmeny začíná nejvíc příjmení.	212
Rejstřík	215
Rejstřík zdvojených a víceslovných příjmení	245
POUŽITÁ LITERATURA	247
Použité diplomové práce	250
Obsah	251